

अक्षर

ऐश्वर्य पाटेकर

अनुक्रमणिका

मी माझ्यात अख्खं गाव घेऊन फिरतोय..!	
कोंब	१२
मी माझ्यात अख्खं गाव घेऊन फिरतोय...!	१४
नजरेआड कलंडलं गेलेलं गाव	१८
बाया	१९
मातीच्या लेकी	२०
भाषेचं हिरवंगार लसलसतं झाड	२२
आई, सूर्य आणि चूल	२३
फक्त मला आईसारखी	२४
कवितेचं इंधन	२५
विसा परसरामच्या सुखाचं कारण	२६
दत्तूचं फावडं	२७
आवडाई अन् कवितेची मुळाक्षरे	२८
गं. भा. मथुबाई संपत मोरे	३१
विहीर आणि मी	३४
वाटा-पायवाटा अन् डांबरी सडक	३६
झाडाची आत्महत्या	३८
पावसाचं घर	४०
न लिहिलेल्या कविता	४२
दिवस निरोपाचा हात हलवतोय...	४४
माणसाच्या राक्षसानं भेदून टाकलेत तिन्हीलोक...	४५
देश कंबरेत वाक पडून म्हातारा होऊ शकतो...!	४६
मुलं बिलगलेय शहराच्या मुळांना	४७
ग्लोबल गाठोडं	४९
वच्छीचा देश	५१
मी मातीला जाऊन येतो...	५१
वावराचं मृत्युपत्र	
गाव शहरात बस्तान ठोकून..	५४

वावराचं बोट	५५
खरपूस भाकर खायची इच्छा होतेय	५६
कितीतरी वर्षांत मी जातो जेव्हा गावी	५७
माझं घर	६०
गाव तोंडावर गोधडी ओढून	६२
रिपोर्ताज (अर्थात दुष्काळाचा फोटो आलाच नाही...!)	६३
दुःस्वप्न	६७
खेळणी	६८
मार्केट	७०
चिंधूचा बैल अन् दुष्काळ	७२
वावराचं मृत्युपत्र	७४
मुंग्यांनी गिरवलीय दहशतीची बाराखडी	७६
कसं मूळ धरू या मातीत....?	
कवितेचं घर	७८
आईचं लुगडं	८०
लेकीचा बाप : १	८१
लेकीचा बाप : २	८३
लेकीचा बाप : ३	८४
पोट खपाटीला गेलेली कविता	८५
जळून मेला कवितेच्या आगीत	८७
मुंग्यांनी उचलंय पृथ्वीला आपल्या पाठीवर...	८८
बैलांना स्वप्न पडतात	८९
कविता	९०
गिधाडं	९२
अंधाराची म्हैस	९३
कवितेच्या पाठकुळी	९४
कसं मूळ धरू या मातीत....?	९५
मी माझी कविताच परत करू इच्छितोय...!	
कविता उचलून घेते मला कडेवर	९८
कवितेचं दुखणं	९९
आठ	

तो अशी भाषा बोलतो...	१००
पुस्तकाचं 'बी'	१०१
वर्तमानाची गिचमिड लिपी	१०३
आजीबाई, जग आणि कावळे	१०५
पृथ्वी बिडीचे झुरके घेते आहे	१०६
पृथ्वीएवढी भाकरी	१०७
घरभर झालेला धूर	१०८
एव्हाना पृथ्वीच्या उकिरड्यावर	११०
झाडाची कत्तल किंवा शोकसंदेश	११२
निकाली निघालेला प्रश्न	११३
आयांनी जर का शिवून टाकली आपली कूस...?	११४
जेव्हा राज्यकर्ते जास्तच उद्दाम होतात	११६
ढुमकं	११७
वारा धरायला गेलो	११९
नांगर	१२०
बंदूक	१२१
उजेड	१२२
विठ्ठलाची कवटी	१२३
ईश्वराच्या नावानं फोडला हंबरडा...	१२४
कासरा	१२५
मी माझी कविताच परत करू इच्छितोय...	१२६

पूर्वप्रसिद्धी

कवितारती, अनुष्टुभ, सर्वधारा, कुसुमाकर, प्रतिष्ठान, युगवाणी, खेळ, मौज, दीपावली, कालनिर्णय, युगांतर, प्रतिभा, काव्याग्रह, चतुरंग अन्वय, साप्ताहिक सकाळ, महाराष्ट्र टाइम्स, शब्दालय, अक्षर पेरणी, अक्षर, रानफूल, उद्याचा मराठवाडा, चपराक, व्यासपीठ, सावाना, देशबांधव, ऊर्मी, आशयघन, अक्षर गणगोत, भूमी, पुरुषस्पंदन, अक्षरगंध, अक्षरबंध, मुराळी

ऐश्वर्य पाटेकर

मातीच जर नष्ट झाली

तर कविता लिहिण्याचं कारणच आपोआप संपुष्टत येईल

या ओळी आहेत ऐश्वर्य पाटेकर यांच्या 'कासरा' कवितासंग्रहातील. बैल गाडी ओढतात आणि कासरा मालकाच्या हातात असतो. मालकाने मूठभर वैरण न टाकता, निगा न राखता बैलाचे अतोनात शोषण करावे; तशी आजची नवी भांडवली व्यवस्था कृषिजनसमूहाचे शोषण करत आहे, हे ही कविता आवर्जून नोंदवते. हा कवी गाव, माती, गावगाडा या साऱ्यांचे वर्तमान आपल्यापरीने तपासत, अन्वय लावत त्याची यथासांग चिकित्सा करतो. कृषिजन संस्कृतीच्या गाभ्यातील ताणतणाव या कवितेच्या केंद्रभागी आहेत. त्यामुळेच तो, 'मी माझ्यात अख्खं गाव घेऊन फिरतोय' असं संग्रहाच्या सुरुवातीच्या पानावरच नोंदवतो.

'खाऊजा' धोरण स्वीकारल्यानंतर महानगर बुलडोझरसारखं खेड्यात घुसलं आणि खेडं अगतिक बनत गेलं. खेड्याच्या मूल्यव्यवस्थेला तडे जाऊ लागले. खेडी बकाल बनत गेली. उद्ध्वस्त कृषिजनसमूहाचा आलेखच ही कविता आपल्यासमोर मांडते. ही कविता आजच्या खेड्यापाड्यातील वर्तमान जगण्याला दिलेली तीव्र प्रतिक्रिया आहे. याचा अर्थ ही प्रतिक्रियावादी कविता आहे; असे मात्र नाही. ती सखोल चिंतनगर्भ कविता आहे. अत्यंत सहज-सुलभ वावरणारी लय आणि नव्या शब्दांची निर्मिती ही या कवितेची महत्त्वाची वैशिष्ट्ये आहेत. या कवितेत प्रतिमा, प्रतीकांना फारशी जागा नाही. कारण ही कविता जगण्यातील अस्सलतेचा स्वर आहे. आजच्या कृषिजन संस्कृतीचा विद्रूप चेहरा ही कविता अधोरेखित करते. म्हणून या कवितेचे मोल अधिक आहे. या कवितेत वाचणाऱ्याला घेरून टाकत अस्वस्थ करण्याचे सामर्थ्य आहे. हेच या कवितेचे बलस्थान आहे.

— राजन गवस

किंमत : ₹. २५०.००

(म : १३६४)

पॉप्युलर
प्रकाशन

www.popularprakashan.com